

Asia: VN/27452/2020-OM-548

## **Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.**

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua julkisuuslain salassapitoperusteiden muutostarpeista ja esittää kunnioittavasti seuraavat huomiot:

Yleisellä tasolla Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkee julkisuuslain salassapitoperusteiden kaipaavan selkeyttämistä. Lista salassapitoperusteista on raskas ja salassapitoperusteet ovat paikoin vaikeaselkoisia ja tulkinnanvaraisia, mikä voi vaikeuttaa perusteiden soveltamista käytännössä.

Nykyisellään julkisuuslaki vastaa ylipäänsä huonosti nykyteknologian tuomiin mahdollisuuksiin kerätä, analysoida ja yhdistellä valtavia tietomassoja. Tietoja luovuttaessa pitäisi voida arvioida yksittäisen tiedon laadun lisäksi myös luovutettavien tietojen määrää/volyymia ja sen vaikutuksia. Tämä koskee erityisesti kriittistä infraa ja varautumista, mutta myös yleisemmin kaikkea viranomaisilla olevaa tietoa.

Julkisuuslain 24 § 1 mom. 21-kohta sääntelee tutkimukseen liittyvien asiakirjojen salassapitoa. Varsinais-suomen hyvinvointialueella on yliopistollinen sairaala ja tutkimuksen toteuttaminen on hyvinvointialueen lakisääteinen tehtävä. Käytännössä ongelmia on tuottanut tulkintatilanteet ko. säännöksen osalta, missä tilanteissa asiakirjan luovuttaminen, esim. toimeksiantosopimusten sisällöt, voisi aiheutua haittaa tutkimuksen tai kehittämistyön toimeksiantajalle. Samalla on arvioitava liikesalaisuuden suojaa (20-kohta). Ongelmallisuuden tuottaa käytännössä se, ettei hyvinvointialuetta pidetä luotettavana kumppanina mm. kansainvälisissä tutkimussopimuksissa, mikäli tietoja luovutettaisiin kolmansille osapuolille. Toimeksiantosopimusten sopimuskirjaukset saattavat myös edellyttää julkisuuslakia laajempaa salassapitoa ja kyseisiä sopimusehtoja on hyvin haastavaa neuvotella kansainvälisestä käytännöstä poikkeaviksi. Edellä mainitut seikat saattavat

kokonaisuutena aiheuttaa sen, että hyvinvointialueen lakisääteinen tehtävän tuottaminen vaarantuu ja siten voi myös vaarantua Suomen asema kansainvälisissä tutkimuksissa.

Julkisuuslain 24 § 1 momentin 25 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka tietoja henkilön seksuaalisesta käyttäytymisestä ja suuntautumisesta. Säännöksen mukaan tieto sosiaalihuollon asiakkuudesta on jo itsessään salassa pidettävä, eikä salassapidon edellytyksenä ole tarkemmat tiedot asiakkuuden sisällöstä. Terveydenhuollon asiakkaan osalta säännöksen mukaan salassa pidettävää on vain tieto terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta. Vakiintuneen oikeuskäytännön nojalla on kuitenkin muodostunut tulkinta, jonka mukaan tieto terveydenhuollon asiakkaana olosta on jo itsessään salassa pidettävä tieto, vaikkei kyseisen tiedon salassapidosta säännöksessä erikseen säädetä. Säännöstä olisi hyvä selkeyttää ja yhtenäistää siten, että salassapitoperuste kattaisi sosiaalihuollon asiakkuutta koskeva tiedon lisäksi myös tiedon terveydenhuollon asiakkuudesta.

Julkisuuslain 24 §:n 1 mom. liikesalaisuuksia koskeva 17 kohta on tuottanut haasteita sen tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Hyvinvointialue toimii osin markkinaehtoisessa ympäristössä ja tekee merkittäviä hankintoja. Säännös edellyttää tällä hetkellä viranomaisarviointia siitä, milloin tieto voisi aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai heikentää kilpailuasemaa. Tämä arvio voi olla hyvin vaikea tehdä, ja arvion lopputulos on edelleen altis tulkintaeroille. On useita tilanteita, joissa tiedon antaminen voi heikentää tulevaisuudessa hyvinvointialueen neuvotteluasemaa, nostaa hankintakustannuksia tai jopa vaarantaa tasapuolisen kilpailun. Liikesalaisuustoiminnan ja julkisen sektorin talouden kestävyys näkökulmasta ajateltuna on myös perusteltua huomioida KKV:n lausunto KKV/1328/03.02/2024 viitaten VN:n lausuntopyyntöön VN/7615/2024, kun arvioidaan millä tavoin julkisuuslain 24 §:n 1 mom. 17 kohdassa tarkoitettua liikesalaisuustietoa olisi suhteutettava sosiaali- ja terveystalouden osalta.

**Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvaile ja perustele muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.**

Julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen julkisomisteisiin yhtiöihin ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukaista ja tarvittavia salassapitoperusteita tulisi tarkastella toimialoitain.

Useat julkisomisteiset yhtiöt tuottavat viranomaisen toiminnan kannalta kriittisiä tukipalveluja liittyen esimerkiksi kiinteistöihin ja tietojärjestelmiin ja erityisesti näiden yhtiöiden asiakirjojen kokonaisuudet saattavat muodostaa turvallisuusriskin. Tällöin voimassa olevan julkisuuslain 24 § 1 momentin 7 kohdan määrittely koskien pelkkiä turvajärjestelyjä ja niiden toteuttamiseen vaikuttavia asiakirjoja ei ole riittävä. Nykyisessä turvallisuustilanteessa julkisuuslain soveltamisalaa ei ole siten perusteltua ulottaa yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista vastaaviin julkisomisteisiin konserniyhtiöihin ja yhteisöihin ainakaan ehdotetussa laajuudessa.

Soveltamisalan mahdollisessa laajentamisessa tulee myös huomioida, että se lisäisi myös merkittävästi kaikkien sen piiriin kuuluvien yhtiöiden hallinnollista työmäärää ja siten kustannuksia. Tämä haastaa lisäkustannusten ohella esimerkiksi hintojen vertailukelpoisuutta markkinatoimijoihin verrattuna, joka vertailu voi tulla ajankohtaiseksi, mikäli sidosyksikköhankintojen edullisuutta koskevat määräykset tulisivat voimaan hankintalain uudistuksen seurauksena.

**Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?**

-

Tuominen Jari  
Varsinais-Suomen hyvinvointialue